

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ**

**КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ, ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

***«ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ
ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ)
ОСВІТИ. ОСНОВИ АНДРАГОГІКИ»***

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА ДЛЯ
КОРОТКОСТРОКОВИХ КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ
КВАЛІФІКАЦІЇ**

Біла Церква
2024

**БІЛОЦЕРКІВСЬКИЙ ІНСТИТУТ НЕПЕРЕРВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ
ДЗВО «УНІВЕРСИТЕТ МЕНЕДЖМЕНТУ ОСВІТИ»
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ ПЕДАГОГІЧНИХ НАУК УКРАЇНИ**

**КАФЕДРА ТЕХНОЛОГІЇ НАВЧАННЯ, ОХОРОНИ ПРАЦІ ТА ДИЗАЙНУ
КАФЕДРА МЕТОДИКИ ПРОФЕСІЙНОЇ ОСВІТИ ТА
СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНИХ ДИСЦИПЛІН
КАФЕДРА ПЕДАГОГІКИ, ПСИХОЛОГІЇ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ**

**«ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ
(ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ. ОСНОВИ
АНДРАГОГІКИ»**

**ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНА ПРОГРАМА ДЛЯ КОРОТКОСТРОКОВИХ
КУРСІВ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ**

Напрямок: педагогічні працівники закладів освіти галузі знань: 01 Освіта

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну
протокол № 2 від «06» лютого 2024 р.

завідувачка кафедри Ганна КРАВЧЕНКО

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри методики професійної освіти
і соціально-гуманітарних дисциплін
протокол № 2 від «06» лютого 2024 р.

завідувач кафедри Михайло ЖУК

СХВАЛЕНО
на засіданні кафедри педагогіки, психології та менеджменту
протокол № 2 від «06» лютого 2024 р.

завідувач кафедри Володимир КУЛШОВ

Біла Церква
2024

Схвалено на засіданні кафедр БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ:

- *технологій навчання, охорони праці та дизайну (Протокол № 2 від 06 лютого 2024 року);*
- *методики професійної освіти і соціально-гуманітарних дисциплін (Протокол № 2 від 06 лютого 2024 року);*
- *педагогіки, психології та менеджменту (Протокол № 2 від 06 лютого 2024 року)*

Рецензенти:

Пехарєва Альона Станіславівна, кандидатка психологічних наук, доцентка, завідувачка кафедри спеціальної педагогіки, психології та інклюзивної освіти Харківської гуманітарно-педагогічної академії;

Мамчур Лідія Іванівна, професор, докторка педагогічних наук, професорка кафедри педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти ДЗВО «Університет менеджменту освіти» НАПН України;

Масліч Світлана Володимирівна, кандидатка педагогічних наук, заступник директора з навчально-методичної роботи ДПТНЗ "Вінницьке вище професійне училище сфери послуг".

Автори-розробники:

Коссова-Сіліна Галина Олександрівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ;

Линчак Оксана Василівна, докторка біологічних наук, старший науковий співробітник, професорка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ;

Чертов Владислав Ігорович, викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ.

Освітньо-професійна програма для короткострокових курсів підвищення кваліфікації «Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Основи андрагогіки» / Галина Коссова-Сіліна, Оксана Линчак, Владислав Чертов. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПН УКРАЇНИ, 2024. 40 с.

Освітньо-професійна програма для короткострокових курсів підвищення кваліфікації «Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Основи андрагогіки» спрямована на підвищення рівня компетентності педагогічних працівників у сфері організації інклюзивного навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Програма відображає сучасний стан законодавчо-нормативної бази щодо забезпечення права осіб з особливими освітніми потребами на здобування якісної освіти, містить комплекс освітніх компонентів, зокрема змістових модулів, контрольних заходів тощо, спрямованих на досягнення визначених результатів навчання (компетентностей), що дає право фахівцям на отримання визначеної освітньої та професійної кваліфікації відповідно до суспільних та освітніх викликів, роботодавців і ключових стейкхолдерів.

Освітньо-професійна програма призначена для підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної освіти за дистанційною, очно-дистанційною, заочною формами навчання. Після успішного опанування програми набуваються або вдосконалюються професійні (фахові, предметні) компетентності.

ЗМІСТ

ПЕРЕДМОВА	6
КВАЛІФІКАЦІЇ, ЇЇ РОЗРОБЛЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ	7
1.1 Загальні положення.....	7
1.2. Актуальність.....	8
1.3. Цільова аудиторія.....	11
1.4. Рівень освітніх послуг, які надає програма.....	12
II. ВНУТРІШНЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОГРАМИ	13
2.1. Розробники програми.....	13
2.2. Допоміжні (сервісні) структурні підрозділи, що забезпечують реалізацію програми.....	13
2.3. Мова викладання.....	13
2.4. Доступ до програми та визнання результатів навчання.....	13
2.5. Оприлюднення.....	13
III. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ ПК	14
3.1. Проектування, мета і цілі Програми.....	14
3.2. Провідна ідея.....	14
3.3. Цільова аудиторія.....	14
3.4. Обсяг програми.....	14
3.5. Форма і графік реалізації Програми.....	14
3.6. Строки дії Програми.....	15
3.7. Місце реалізації Програми.....	15
3.8. Кількість слухачів у групах.....	15
3.9. Вимоги до викладачів.....	15
3.10. Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати опанування програми.....	15
3.11. Вартість/безоплатність освітньої послуги.....	15
3.12. Навчання і викладання за програмою ПК.....	15
3.13. Зміст програми ПК та розподіл годин за видами діяльності.....	16
3.14. Контрольні заходи.....	16
3.15. Документ, що видається за результатами ПК.....	17
IV. ПРОГРАМА КУРСУ	18
4.1. Тематичний план.....	18
4.2. Програма навчання та підвищення кваліфікації «Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Основи андрагогіки».....	19

V. ПРОФІЛІ БАЗОВИХ КОМПЕТЕНТНОСТЕЙ ПЕДАГОГА, ЯКІ РОЗВИВАЮТЬСЯ/НАБУВАЮТЬСЯ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ.....	26
5.1. Інтегральна компетентність.....	26
5.2. Загальні компетентності.....	26
5.3. Професійні (фахові) компетентності.....	26
VI. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ.....	29
6.1. Знання і розуміння.....	29
6.2. Розвинені вміння.....	29
6.3. Диспозиції (цінності, ставлення).....	30
VII. АКАДЕМІЧНІ, ПРОФЕСІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПАНУВАННЯ ПРОГРАМИ.....	31
VIII. ФОРМИ, ТЕХНОЛОГІЇ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ.....	33
IX. ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА.....	34
X. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ (ТЕЗАУРУС).....	37

ПЕРЕДМОВА

Освітньо-професійну програму підвищення кваліфікації «Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Основи андрагогіки» розроблено робочою групою співробітників кафедр технологій навчання, охорони праці та дизайну, педагогіки, психології та менеджменту Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти у складі:

Коссова-Сіліна Галина Олександрівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ,

Линчак Оксана Василівна, докторка біологічних наук, старший науковий співробітник, професорка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ;

Чертов Владислав Ігорович, викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ.

Програма курсу містить теоретичний матеріал, практичні завдання та вправи, які надають змогу слухачам курсів успішно оволодіти знаннями та практичними навичками з питань інклюзивного навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Загальною метою курсу є формування готовності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти до неперервного професійного розвитку в умовах воєнного стану, формування, оновлення, поглиблення та систематизація знань, розвиток та удосконалення умінь із планування, організації та здійснення освітнього процесу у закладах професійної освіти на засадах компетентнісного, інтегрованого, інклюзивного, технологічного та андрагогічного підходів.

Освітньо-професійна програма підвищення кваліфікації «Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Основи андрагогіки» спрямована на поглиблення знань педагогічних працівників через дистанційну, очну, очно-дистанційну, заочну форми навчання.

Програма розроблена для педагогічних працівників закладів освіти, галузь знань 01 «Освіта».

I. ЗАГАЛЬНІ ВІДОМОСТІ ПРО ПРОГРАМУ ПК, ЇЇ РОЗРОБЛЕННЯ ТА ВПРОВАДЖЕННЯ

1.1. Загальні положення

Освітньо-професійна програма підвищення кваліфікації «Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Основи андрагогіки» спрямована на підвищення рівня компетентності педагогічних працівників щодо змісту, технологій та особливостей інклюзивного навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами (ООП) в ЗП(ПТ)О.

Засадничими для методологічної орієнтації процесу підвищення професійної компетентності фахівців ЗП(ПТ)О є Закони України «Про освіту», «Про професійно-технічну освіту», «Про повну загальну середню освіту», Постанови Кабінету Міністрів України №636 від 10.07.2019 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти», № 957 від 15.09.2021 «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти», №800 від 21.08.2019 «Деякі питання підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників» та інші. Відповідно до діючого законодавства, певна кількість академічних годин для підвищення кваліфікації педагогічних працівників має бути спрямована на вдосконалення знань, умінь і практичних навичок щодо роботи із здобувачами освіти з особливими освітніми потребами. Зокрема, мова йде про особливості та основні напрями підвищення кваліфікації педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, серед яких: формування у здобувачів освіти знань щодо створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища, особливості (специфіка) інклюзивного навчання, забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі учнів з особливими освітніми потребами; розвиток інклюзивної компетентності.

Освітньо-професійна програма підвищення кваліфікації «Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Основи андрагогіки» для педагогічних працівників є короткотерміновою, після успішного її опанування набуваються або вдосконалюються необхідні для якісного виконання професійних завдань і функцій компетентності, а саме:

- знання психолого-фізіологічних особливостей здобувачів освіти;
- андрагогічна, конфліктологічна, ціннісно-світоглядна, комунікативно-ситуативна компетентності;
- знання нормативно-правових засад, сутності, принципів, особливостей організації інклюзивного навчання в ЗП(ПТ)О;
- уміння застосовувати стратегії та індивідуальний підхід для підтримки учнів з різними нозологіями в надзвичайних ситуаціях та період воєнного стану;

- забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі здобувачів з особливими освітніми потребами;
- практичні уміння та навички щодо організації безпечного та інклюзивного освітнього середовища в ЗП(ПТ)О.

Освітньо-професійна програма «Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Основи андрагогіки» для педагогічних працівників спрямована на засвоєння педагогічними працівниками теоретико-методологічних, нормативно-правових та організаційно-методичних засад інклюзивного навчання в ЗП(ПТ)О.

1.2. Актуальність та конкурентоспроможність Програми підвищення кваліфікації

Демократичні перетворення, що передбачають входження України в європейський та світовий освітній простір, зумовили зміну ставлення суспільства до проблем інклюзії, яка є пріоритетною в освітній політиці держави. Інклюзія в освіті визначається як процес включення осіб з особливими освітніми потребами в загальноосвітні, професійні (професійно-технічні) навчальні заклади і забезпечення права на одержання якісної конкурентної освіти.

Особливої актуальності та нового змісту інклюзивне навчання набуло з початком широкомасштабної війни, розв'язаної російською федерацією на території України. Сьогодні система професійної (професійно-технічної) освіти (П(ПТ)О) зазнає надзвичайного стресу через такі фактори, як міграція, динамічні економічні зміни, спричинені війною, та брак фінансування, що посилюється потребою в обороні країни.

З огляду на існуючу загрозу життю й здоров'ю, здобувачі П(ПТ)О були вимушені переїхати до інших регіонів України та/або за її межі. Крім того, деякі здобувачі проживають у районі ведення військових (бойових) дій або перебувають у тимчасовій окупації, оточенні (блокуванні).

Наразі життєво необхідним є, по-перше, здійснення психолого-педагогічної підтримки учнівської молоді, постраждалої від військових дій (внутрішньо переміщені особи; особи, що пережили насильство або психотравмуючу ситуацію; втратили близьких; мають стресову реакцію на події в країні, психологічні травми тощо), по-друге, розвиток навичок саморегуляції та стресостійкості безпосередньо у педагогічних працівників ЗП(ПТ)О, що є необхідною умовою виконання ними своїх професійних обов'язків.

Попри значні зусилля щодо підготовки фахівців ЗП(ПТ)О до реалізації завдань інклюзивного навчання, формування та розвитку безпечного та інклюзивного освітнього середовища в умовах воєнного стану та невизначеності, актуальною проблемою залишається розв'язання суперечності між потребами

сучасного суспільства у висококваліфікованих педагогічних кадрах, здатних до роботи із здобувачами освіти з особливими освітніми потребами й фактичним рівнем їхньої готовності до виконання інклюзивних функцій.

Основне завдання освітньо-професійної програми “Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Основи андрагогіки” – забезпечення слухачів необхідними знаннями, навичками та уміннями щодо здійснення інклюзивного навчання здобувачів освіти з ООП в ЗП(ПТ)О.

Основне завдання андрагогіки в рамках цієї освітньо-професійної програми полягає в створенні умов для ефективного самовизначення та саморозвитку слухачів. Це включає сприяння їхньому активному залученню до навчання, розвиток навичок самостійності, критичного мислення та вміння самостійно оцінювати свої досягнення.

Освітньо-професійна програма визначає науково обґрунтований зміст і структуру навчання слухачів курсів підвищення кваліфікації, основні вимоги до розвитку їхніх компетентностей.

Зміст програми орієнтований на реалізацію принципів і моделей відкритої освіти, інтегруючи основні методологічні підходи і принципи освіти дорослих.

Програма ПК ґрунтується на засадах **компетентісного, андрагогічного, акмеологічного, аксіологічного, синергетичного, системного, коучингового підходів.**

Програма розроблена з урахуванням основних системоутворювальних принципів побудови відкритої освіти, зокрема:

- *сприяння сталому розвитку* суспільства шляхом підготовки конкурентоспроможного людського капіталу та створення умов для освіти впродовж життя;

- *людиноцентрованого навчання*, за якого освітній процес побудований з урахуванням індивідуальних можливостей, здібностей, професійних потреб особистості;

- *безперервності* – це принцип, що передбачає організацію систематизованого й цілеспрямованого розвитку ключових компетентностей для підвищення особистого потенціалу, розширення можливостей працевлаштування, соціальної інтеграції та активного громадянства шляхом формального, неформального та інформального навчання;

- *системності* – сукупність взаємозв'язаних елементів, зокрема цілей, умов, чинників, організаційного, змістового, акметехнологічного, діагностичного й нормативно-правового забезпечення, що уможливорює послідовний, цілісний, логічно впорядкований і структурований, безперервний професійний розвиток;

- *гуманізації* – реалізація принципу уможливорює побудову

людиноцентрованої освіти, за якої створюється диференційований освітній простір, тобто сприятливі, комфортні умови для професійного розвитку, вияву творчої індивідуальності та реалізації потенційних ресурсів, що забезпечують високий рівень професійної самоактуалізації, кваліфіковане, якісне, продуктивне виконання професійних завдань, інноваційних ролей і функцій, причому освітній процес ґрунтується на повазі, взаємній довірі, толерантності;

- *варіативності*, що передбачає комбінаційну гнучкість, можливість вибору параметрів, змісту, методів, джерел, термінів, темпу навчання за індивідуальною освітньою траєкторією, що робить систему навчання ефективною, економічною і цікавою;

- *модульності* – принцип до організації освітнього процесу шляхом опанування освітніх програм (освітньо-професійних, освітньо-наукових, освітньо-творчих) на основі поєднання модульних технологій навчання і залікових кредитів, причому здобувач вищої освіти/слухач послідовно й виважено засвоює освітній матеріал цілісними, ієрархічно впорядкованими й структурованими частинами, результати яких є підставою для визначення результативності і якості освіти;

- *випереджувального професійного розвитку*, що уможливорює підвищення освітньої і професійної кваліфікації та подальший професійний розвиток здобувачів вищої освіти/слухачів КПК відповідно до інноваційних суспільних і освітніх викликів, європейських і державних стандартів;

- *мережевої діяльності*, тобто взаємодії і співробітництва на засадах науково-методичного менеджменту;

- *раціонального поєднання самостійності і творчої активності*, за якого слухачі КПК моделюють й організують саморозвиток і самонавчання, обирають форми самостійної (підготовка до семінарських занять, лекцій і под.) та індивідуальної роботи;

- *індивідуалізації і диференціації* – принцип уможливорює планування і реалізацію індивідуальної освітньої траєкторії з урахуванням професійного досвіду, можливостей, здібностей, індивідуального стилю професійно-педагогічної діяльності замовників освітніх послуг;

- *науково-методичного супроводу* – принцип полягає у безперервній підтримці творчих ініціатив, інновацій, ефективного наукового, інформаційного, предметно-методичного, професійно-кваліфікаційного забезпеченні процесу самовдосконалення й самореалізації, професійній мотивації до виконання професійних ролей і функцій;

- *моніторингу якості*, що забезпечує можливість перманентного вимірювання й оцінювання професійної акмединаміки на всіх етапах навчання впродовж життя.

Освітньо-професійна програма підвищення кваліфікації має міждисциплінарний характер, інтегрує знання відповідних наукових галузей:

Андрагогіка – теорія навчання дорослих, яка спрямована на розвиток та збагаченні цілісної особистості, прояв її самобутності, актуалізації її здібностей; інтеграцію знань про специфіку навчання дорослої людини з урахуванням її віку, освітніх та життєвих потреб, реальних можливостей, індивідуальних особливостей і досвіду, психіки і фізіології.

Неперервна освіта - формування й задоволення пізнавальних запитів та духовних потреб особистості, розвитку задатків та здібностей у мережі державно-суспільних навчальних закладів і шляхом самоосвіти.

Гігієна – знання законів і закономірностей взаємодії здорової людини, здорових колективів, популяцій, населення з природним і зміненим навколишнім середовищем і застосування способів і засобів, що забезпечують збереження і зміцнення здоров'я людини.

Медицина – знання про частоту та особливості вад, захворювань та інших проблем зі здоров'ям, що можуть спричинити особливі навчальні потреби.

Психологія (вікова, педагогічна) – психологічні аспекти розвитку особистості, сенситивні періоди розвитку, психолого-педагогічні технології супроводу особистості.

Педагогіка – знання про особливості педагогічного процесу, здатність використовувати педагогічні методи, прийоми, технології для роботи зі здобувачами освіти з ООП.

Фізіологія – знання про фізіологічні особливості росту та розвитку осіб підліткового та юнацького віку, у тому числі, в осіб з ООП.

Юриспруденція – знання про законодавство у сфері реалізації права осіб з ООП на здобуття якісної освіти.

Зміст програми на підставі поєднання модульних технологій і залікових кредитів забезпечує реалізацію комплексної мети підвищення кваліфікації.

1.3. Цільова аудиторія

Цільовою аудиторією освітньо-професійної програми «Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Основи андрагогіки» є фахівці закладів професійної (професійно-технічної) освіти, які опікуються питаннями інклюзивного навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами. Курс стане у нагоді педагогічним працівникам ЗП(ПТ)О, які здійснюють інклюзивне навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, керівникам ЗП(ПТ)О для розвитку безпечного та інклюзивного освітнього середовища, слухачам курсів підвищення кваліфікації для розвитку власної інклюзивної компетентності, батькам здобувачів освіти з особливими

освітніми потребами, іншим зацікавленим особам.

1.4. Рівень освітніх послуг, які надає програма

Освітньо-професійна програма підвищення кваліфікації для педагогічних працівників «Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Основи андрагогіки» забезпечує високий рівень освітніх послуг, оскільки вона розроблена на основі сучасних підходів до навчання та враховує потреби та особливості цільової аудиторії.

Освітня послуга – це комплекс визначених законодавством, освітньою програмою та/або договором дій суб'єкта освітньої діяльності, що мають визначену вартість та спрямовані на досягнення здобувачем освіти очікуваних результатів навчання (Стаття 1 Закону України «Про освіту»).

Програма передбачає розвиток практичних навичок та вмінь, необхідних для ефективної роботи зі здобувачами освіти з ООП в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Програма вивчення основ андрагогіки передбачає ознайомлення слухачів із теоретичними та практичними аспектами андрагогічного підходу до навчання дорослих. Передбачено навчання за програмою підвищення кваліфікації (у тому числі участь у семінарах, практикумах, тренінгах, вебінарах, майстер-класах тощо).

Підвищення кваліфікації може бути реалізовано за місцем провадження Інститутом освітньої діяльності; за місцем роботи педагогічних працівників; за іншим місцем (місцями); дистанційно, якщо це передбачено договором та/або відповідною програмою; комбіновано.

Матеріальні освітні послуги на паперовому, електронному та інших носіях у вигляді науково-методичної продукції, зокрема програм, проєктів, методичних рекомендацій, електронних посібників, індивідуального професійно-педагогічного досвіду тощо.

II. ВНУТРІШНЄ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЯКОСТІ ПРОГРАМИ

2.1. Розробники програми

Розробники програми:

Коссова-Сіліна Галина Олександрівна, кандидатка педагогічних наук, доцентка кафедри технологій навчання, охорони праці та дизайну;

Линчак Оксана Василівна, докторка біологічних наук, старший науковий співробітник, професорка кафедри методики професійної освіти та соціально-гуманітарних дисциплін;

Чертов Владислав Ігорович, викладач кафедри педагогіки, психології та менеджменту.

2.2. Допоміжні (сервісні) структурні підрозділи, що забезпечують реалізацію програми

Реалізацію програми забезпечують такі структурні підрозділи Інституту:

- відділ інформаційно-технічного забезпечення навчального процесу;
- відділ сучасних технологій виробництва.

2.3. Мова викладання

Навчання здійснюється державною мовою. Засади мовної політики в освітньому процесі визначаються Законом України «Про освіту». Закон встановлює, що державна мова України - українська, та визначає, що українська мова є обов'язковою для використання у державних органах, установах, організаціях, закладах освіти, наукових установах та медіа.

2.4. Доступ до програми та визнання результатів навчання

Інститут забезпечує відкритість і доступність інформації про кожну програму підвищення кваліфікації для педагогічних працівників шляхом її оприлюднення на своєму веб-сайті (<https://binpo.com.ua/>).

Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання.

2.5. Оприлюднення

Протягом 15 календарних днів після видачі документів про підвищення кваліфікації Інститут оприлюднює їх перелік на своєму веб-сайті.

Перелік містить таку інформацію:

- прізвище та ініціали педагога, який пройшов підвищення кваліфікації;
- форму, вид, тему (напрямок, найменування) та їх обсяг (тривалість) у годинах або кредитах ЄКТС;
- дату видачі та обліковий запис документа про підвищення кваліфікації.

III. ПРОФІЛЬ ПРОГРАМИ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

3.1. Проєктування, мета і цілі Програми	
<p>Мета Програми ПК полягає у формуванні готовності педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти до неперервного професійного розвитку в умовах воєнного стану, формування, оновлення, поглиблення та систематизація знань, розвиток та удосконалення умінь педагогічних працівників із планування, організації та здійснення освітнього процесу у закладах професійної освіти на засадах компетентнісного, інтегрованого, інклюзивного, технологічного та андрагогічного підходів.</p> <p>Досягнення зазначеної мети передбачає розв'язання наступних завдань:</p> <ul style="list-style-type: none">– отримання педагогами фахової закладів професійної (професійно-технічної) освіти додаткових та удосконалення наявних знань і вмінь з основних напрямів професійної професійно-педагогічної діяльності;– удосконалення та оновлення знань і вмінь із теоретико-методологічних, правових, соціокультурних, андрагогічних, психологічних, педагогічних та інших питань забезпечення ефективної професійної діяльності;– активізація самостійної діяльності, розвиток мотивації професійного вдосконалення та особистісного розвитку педагогічних працівників.	
3.2. Провідна ідея	Провідна ідея підвищення кваліфікації педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти полягає в оновленні, удосконаленні, розвитку їхніх ключових, інтегрованих, загальнопрофесійних, професійних (фахових, предметних, посадових) компетентностей на основі базової освіти, компетентнісного (професійного, особистісного, соціального) досвіду, особистісних інтересів, соціальних запитів і потреб держави щодо професіоналізму діяльності і професіоналізму особистості педагогів
3.3. Цільова аудиторія	Педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти.
3.4. Обсяг програми	Обсяг Програми складає 30 годин / 1 кредит ЄКТС . Обсяг аудиторних годин, у тому числі годин дистанційного навчання в синхронному режимі та практичних занять з працівниками, що реалізують програму становить 2/3 обсягу (тривалості) програми.
3.5. Форма і графік реалізації програми	Визначається замовником освітніх послуг за погодженням керівництва інституту.

3.6. Строки дії програми	5 років (2024-2029 рр.)
3.7. Місце реалізації програми	За місцем знаходження суб'єкта підвищення кваліфікації, за місцем знаходження замовника, комбіновано.
3.8. Кількість слухачів у групі	25-35 осіб
3.9. Вимоги до викладачів	Програму реалізують науково-педагогічні працівники Білоцерківського інституту неперервної професійної освіти, які мають стаж науково-педагогічної роботи 5 років за відповідним профілем. Основну категорію викладачів під час реалізації Програми складають особи, що мають науковий ступінь, вчене звання, за необхідності до проведення практичних занять залучаються викладачі, які мають необхідний практичний досвід.
3.10. Вимоги до рівня освіти осіб, які можуть розпочати опанування програми	Педагогічні працівники закладів професійної (професійно-технічної) освіти зі ступенем магістра або вищою освітою першого (бакалаврського) рівня.
3.11. Вартість/безоплатність освітньої послуги	Надання освітніх послуг здійснюється за державні кошти або на платній основі за кошти фізичних та юридичних осіб. Розрахунок вартості освітньої послуги регламентується Положенням про порядок надання платних послуг, які можуть надаватися у Білоцерківському інституті неперервної професійної освіти (затверджено «27» листопада 2019 року, протокол № 5)
3.12. Навчання і викладання за програмою ПК	<ol style="list-style-type: none"> 1. Форми і методи навчання та викладання сприяють досягненню заявлених в освітній програмі цілей і програмних результатів навчання, відповідають вимогам людиноцентрованого підходу та принципам академічної свободи. 2. Усім учасникам освітнього процесу своєчасно надається доступна і зрозуміла інформація щодо цілей, змісту та програмних результатів навчання, порядку і критеріїв оцінювання в межах окремих освітніх компонентів. 3. Інститут забезпечує поєднання навчання і

досліджень під час реалізації освітньої програми відповідно до цілей програми ПК.

4. Науково-педагогічні, наукові працівники (далі – викладачі) оновлюють зміст освіти на основі наукових досягнень і сучасних практик.

5. Навчання, викладання і наукові дослідження пов’язані з інтернаціоналізацією діяльності Інституту.

6. Академічна та/або професійна кваліфікація викладачів, задіяних до реалізації програми, забезпечує досягнення визначених відповідною програмою цілей та програмних результатів навчання.

7. Інститут залучає роботодавців до організації та реалізації освітнього процесу.

8. Замовники освітніх послуг безпосередньо залучені до процесу періодичного перегляду освітньої програми та інших процедур забезпечення її якості як партнери. Позиція здобувачів вищої освіти береться до уваги під час перегляду освітньої програми (протоколи засідань кафедр, Вченої ради тощо).

3.13. Зміст програми ПК та розподіл годин за видами діяльності

Зміст програми ПК та розподіл годин за видами діяльності

Варіативний складник програми	Загальна кількість годин	Обсяг аудиторних год	Обсяг самостійної роботи (год.)
Модуль 1. Основи андрагогіки	15	10	5
Модуль 2. Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти	15	10	5
Усього	30	20	10

3.14. Контрольні заходи

Самоконтроль призначено для самооцінювання слухачами ефективності особистої навчальної роботи щодо засвоєння змісту модулів (тем) Програми підвищення кваліфікації. З цією метою в робочих

навчальних програмах, навчально-методичних комплексах (навчальних посібниках тощо) для кожного модуля передбачаються завдання для самоконтролю.

Оцінка результатів навчання за Програмою підвищення кваліфікації визначається як *зараховано / не зараховано*. За умови успішного завершення навчання, педагогічний працівник отримує *Свідоцтво про підвищення кваліфікації встановленого зразка* (із зазначенням обсягу годин – 30 год. /1 ЄКТС та розвинутих/набутих компетентностей).

Назва модуля	Години/кредити ЄКТС	Розвиток ключових, інтегрованих, загальнопрофесійних і фахових компетентностей
Модуль 1. Основи андрагогіки	15/0,5	знання психолого-фізіологічних особливостей здобувачів освіти; андрагогічна, конфліктологічна, ціннісно-світоглядна, комунікативно-ситуативна
Модуль 2. Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти	15/0,5	знання нормативно-правових засад, сутності, принципів, особливостей організації інклюзивного навчання в ЗП(ПТ)О; уміння застосовувати стратегії та індивідуальний підхід для підтримки учнів з різними нозологіями в надзвичайних ситуаціях та період воєнного стану; забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі здобувачів з особливими освітніми потребами

3.15. Документ, що видається за результатами ПК

Видається за результатами ПК.
Технічний опис, дизайн, спосіб виготовлення, порядок видачі та обліку визначено Інститутом.
Документ містить:

- повне найменування суб'єкта;
- тему (напряму, найменування), обсяг у годинах та/або кредитах ЄКТС;
- ПІБ особи, яка підвищила кваліфікацію;
- опис досягнутих результатів навчання;
- дату видачі та обліковий запис документа;
- найменування посади, прізвище, ініціали особи, яка підписала документ від імені Інституту

IV. ПРОГРАМА КУРСУ

4.1. ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

навчання та підвищення кваліфікації за освітньо-професійною програмою
«Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної)
освіти. Основи андрагогіки»

Назва модулів	Кількість кредитів ЄКТС	Загальна кількість годин	Кількість годин					
			Аудиторні години				Семінари-практикуми	Самостійна робота
			Лекції	Семінарські заняття	Тематична дискусія	Спекурси		
Модуль 1. Основи андрагогіки								
ЗМ 1.1. Основи андрагогіки. Особливості роботи із здобувачами П(ПТ)О	0,3	9	2	4				3
ЗМ 1.2. Організація неперервної освіти дорослих в умовах воєнного стану: андрагогічний аспект	0,2	6				4		2
Разом за Модулем 1	0,5	15	2	4		4		5
Модуль 2. Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти								
ЗМ 2.1. Нормативно-правове забезпечення та порядок організації інклюзивного навчання в ЗП(ПТ)О	0,13	4	2	2				
ЗМ 2.2. Створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища в ЗП(ПТ)О. Індекс інклюзії	0,11	3		2				1
ЗМ 2.3. Характеристика учнів з особливими освітніми потребами	0,13	4		2				2
ЗМ 2.4. Особливості інклюзивного навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я в ЗП(ПТ)О	0,13	4	2					2
Разом за Модулем 2	0,5	15	4	6				5
Всього	1	30	6	10		4		10

4.2. ПРОГРАМА

навчання та підвищення кваліфікації за програмою «Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Основи андрагогіки»

МОДУЛЬ 1. ОСНОВИ АНДРАГОГІКИ

ЗМ 1.1. Основи андрагогіки. Особливості роботи із здобувачами П(ПТ)О

Андрагогіка: термінологічні визначення. Історичний дискурс розвитку освіти дорослих. Ідеї М. Ноулза, Р. Сміта, П. Джарвіса, Ф. Пьоггелера, Тю Тен Хаве, Л. Турса. Поняття андрагогіки у визначенні Олександра Каппа.

Становлення андрагогіки як самостійної науки. Освіта дорослих як система, покликана компенсувати недоліки середньої і вищої школи.

Сучасні тлумачення понять «Освіта дорослих», «Неперервна освіта», «Самоосвіта (в широкому розумінні)», «Саморозвиток особистості».

Характерні особливості освіти дорослих: довічність процесу самостійного навчання, виховання і орієнтації на оволодіння знаннями; постійне оновлення змісту освіти; поєднання навчання з практичною діяльністю; постійна самоосвіта.

ЗМ 1.2 Організація неперервної освіти дорослих в умовах воєнного стану: андрагогічний аспект

Актуальність концепції «неперервної освіти», яка вперше була висловлена на форумі ЮНЕСКО в 1965 році П. Ленграндом. Основні ідеї: людина повинна постійно вдосконалювати свої навички та використовувати свій потенціал для успішної адаптації.

Освіта дорослих як мета розвитку особистості (Л. Лук'янова). Принцип людиноцентризму в освіті: самовираження, розвиток соціальних зв'язків і навичок дії.

Сучасне розуміння неперервної освіти як активна практична діяльність. Принцип неперервності освіти як новий тип взаємодії між особистістю та суспільством, що забезпечує багатоплановість та комплексність освіти.

Закон України «Про освіту дорослих»: діяльність центрів освіти та навчання дорослих в структурі неперервної освіти. Державна комплексна цільова програма з підтримки центрів освіти дорослих у регіонах, регіональні цільові програми у сфері неперервної освіти дорослих. Ключові завдання: інвестиційна привабливість неперервної освіти, впровадження багатоканального фінансування та створення механізмів стимулювання для громадян та

роботодавців є.

Розвиток якісної громадянської освіти, культурно-просвітницька діяльність національно-патріотичного спрямування. Врахування конструктивних ідей історико-педагогічного досвіду діяльності україноцентричних дитячо-юнацьких, молодіжних та інших організацій.

ЛІТЕРАТУРА ДО МОДУЛЮ 1. ОСНОВИ АНДРАГОГІКИ

1. Аніщенко О. Неформальна освіта дорослих в умовах російсько-української війни: стан, проблеми і перспективи розвитку. *Освіта дорослих: теорія, досвід, перспективи*. 2022. №21 (1), С. 18–34. [https://doi.org/10.35387/od.1\(21\).2022.18-34](https://doi.org/10.35387/od.1(21).2022.18-34). <http://www.adult-education-journal.com.ua/index.php/aej/article/view/216>

2. Білик Н. І., Старовойтова М. Ю. Педагог-новатор – важливий важіль оптимізації системи неперервної освіти. *Імідж сучасного педагога*. 2023. № 5 (206). С. 5–9. [https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5\(206\)-5-9](https://doi.org/10.33272/2522-9729-2022-5(206)-5-9). <http://isp.poippo.pl.ua/article/view/266368>

3. Бурцева Ю. О. Управління інноваційною та проектною діяльністю в освітній сфері в умовах воєнного стану. Системи управління освітою під час воєнного стану та перспективи оновлення освіти в повоєнну добу: матеріали Всеукр. наук. – практ. конф., м. Краматорськ, 5 грудня 2022 р./ редкол.: Ю. О. Бурцева, М. О. Кириченко, П. С. Малєєв [та ін]; Донецький ДонОблППО. 2022. https://enpuir.npu.edu.ua/bitstream/handle/123456789/40791/Forum_zbirnyk%20materialiv_2023.pdf?sequence=1&isAllowed=y

4. Сидоренко В. В. Розвиток педагогічного акмепрофесіогенезу в умовах формальної і неформальної післядипломної освіти / Теорія та методика професійно-педагогічної підготовки освітянських кадрів: акмеологічні аспекти: монографія / керівн. авт. кол. Н.В. Гузій; Мін-во освіти і науки України, Нац. пед. ун-т імені М. П. Драгоманова. – Київ: Вид-во НПУ імені М. П. Драгоманова, 2018. https://lib.iitta.gov.ua/107265/1/%D0%A1%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%8F_%D0%A1%D0%98%D0%94%D0%9E%D0%A0%D0%95%D0%9D%D0%9A%D0%9E_%D0%94%D1%80%D0%B0%D0%B3%D0%BE%D0%BC%D0%B0%D0%BD%D0%BE%D0%B2%D0%B0.pdf

5. Сидоренко В.В. Акмеологічні технології в освіті дорослих / В.В. Сидоренко // Науковий часопис НПУ імені М.П.Драгоманова. – Вип. 26 (36). – Сер. 16 «Творча особистість учителя: проблеми теорії і практики»: зб. наук. пр. / ред. кол.: Н.В. Гузій (відп. ред.). – К.: НПУ імені М.П. Драгоманова, 2016. http://www.irbis-nbuv.gov.ua/cgi-bin/irbis_nbuv/cgiirbis_64.exe?I21DBN=LINK&P21DBN=UJRN&Z21ID=&S21RE

[F=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nchnpu_016_2016_26_11](https://znanova.com/F=10&S21CNR=20&S21STN=1&S21FMT=ASP_meta&C21COM=S&2_S21P03=FILA=&2_S21STR=Nchnpu_016_2016_26_11)

6. Топузов О. М. Інформаційно-аналітичний збірник «Освіта України в умовах воєнного стану». Київ, 2022. 358 с.

https://znanova.com/News/Details/navchalno-metodychni_posibnyky_dlia_pedagogichnykh_pratsivnykiv/1

7. Шевчук С.С., Кулішов В.С. Навчально – методичний посібник «Дидактика професійної освіти: практико – зорієнтований аспект». Біла Церква, 2021. 16с.

8. Чертов В.І. «Стратегії та виклики неперервної освіти дорослих в умовах воєнного стану». Громадська організація "Наукова спільнота". Польща, 57 – 59с. URL:

<https://lib.iitta.gov.ua/cgi/users/home?screen=EPrint%3A%3AView&eprintid=737076>

9. Чертов В.І. Неперервна педагогічна освіта: розвиток професійної компетентності викладачів Громадська організація «Наукова спільнота». Польща, 123 – 126с. URL: <http://www.spilnota.net.ua/ua/article/id-4578/>

10. Чертов В.І. «Саморозвиток і самореалізація особистості в освітньому просторі» .Громадська організація «Наукова спільнота». Польща, URL: <https://lib.iitta.gov.ua/cgi/users/home?screen=EPrint%3A%3AView&eprintid=735791>

11. Чертов В.І., Кулішов В.С. Професійна комунікація педагогів закладів професійно (професійно – технічної) освіти в умовах дистанційного навчання. Науковий журнал «Імідж сучасного педагога» № 4 (211). Україна 2023 р. URL: [file:///E:/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96/%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA%20%D0%86%D0%A1%D0%9F%20%E2%84%96%204%20\(211\).%202023%20\(2\).pdf](file:///E:/%D0%9D%D0%B0%D1%83%D0%BA%D0%BE%D0%B2%D1%96%20%D1%81%D1%82%D0%B0%D1%82%D1%82%D1%96/%D0%92%D0%B8%D0%BF%D1%83%D1%81%D0%BA%20%D0%86%D0%A1%D0%9F%20%E2%84%96%204%20(211).%202023%20(2).pdf)

МОДУЛЬ 2. ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

ЗМ 2.1. Нормативно-правове забезпечення та порядок організації інклюзивного навчання в ЗП(ПТ)О

Історичне підґрунтя інклюзивної освіти. Інклюзивна освіта як сучасна освітня парадигма. Інклюзивна освіта як складова соціальної політики. Системоутворювальні фактори та принципи інклюзивної освіти. Категоріальність та загальноживана термінологія.

Огляд міжнародних документів, ратифікованих Україною: Загальна декларація прав людини (1948), Декларація ООН про права інвалідів, Конвенція

про права дитини (1989), Саламанська декларація (1994). Нормативно-правове забезпечення організації інклюзивного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Аналіз вітчизняних законодавчих та нормативно-правових документів, що стосуються організації інклюзивного навчання у сфері професійної (професійно-технічної) освіти. Термінологія, понятійні визначення.

Порядок організації інклюзивного навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Алгоритм утворення інклюзивної групи. Склад та функції команди психолого-педагогічного супроводу, компоненти психолого-педагогічного супроводу здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

ЗМ 2.2. Створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища в ЗП(ПТ)О. Індекс інклюзії

Принципи та умови формування інклюзивного середовища в ЗП(ПТ)О. Ресурсне забезпечення інклюзивного навчання: нормативно-правове, програмно-методичне, інформаційне, матеріально-технічне. Подолання соціальних, фізичних та ментальних та інших бар'єрів щодо сприйняття та інтеграції осіб з особливими освітніми потребами. Забезпечення підтримки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами.

Термінологічні визначення. Закон України «Про освіту»: «інклюзивне освітнє середовище», «розумне пристосування», «універсальний дизайн у сфері освіти».

ДБН В.2.2–17:2006 «Будинки і споруди. Доступність будинків і споруд для маломобільних груп населення»: вимоги до проектування та реконструкції цивільних (житлових та громадських) будинків і споруд.

Сім принципів Універсального дизайну. Універсальний дизайн в освіті. Основні підходи у викладанні: множинні способи представлення навчального матеріалу; множинні способи представлення результатів; множинні способи залучення.

Стратегія розвитку інклюзивного освітнього середовища закладу освіти. Система оцінювання результатів навчання. Показники та алгоритм оцінки якості інклюзивного середовища.

Технологія оцінювання інклюзивного освітнього середовища. «Індекс інклюзії». Напрями оцінювання інклюзивного середовища в ЗП(ПТ)О.

ЗМ 2.3. Характеристика учнів з особливими освітніми потребами

Поняття здоров'я, фактори, що забезпечують збереження здоров'я молоді, у тому числі в умовах воєнного стану. Поняття «хвороба» та класифікація хвороб.

Фізіологічні, психологічні та педагогічні особливості раннього юнацького віку (15-17 років). Особливості психофізичного розвитку дітей з особливими

освітніми потребами.

Міжнародні класифікації Всесвітньої організації охорони здоров'я. Міжнародна класифікація функціонування, інвалідності та здоров'я. Термінологічні визначення поняття «інвалідність», «особа з інвалідністю», «особа з обмеженими можливостями здоров'я». Існуючі стереотипи щодо осіб з інвалідністю.

Моделі інвалідності: моральна, благодійна, медична, економічна, соціальна, британська, культурна, правозахисна, модель Handicap. Права осіб з інвалідністю.

Характеристики причин інвалідизації осіб 15-17 річного віку. Структура інвалідності. Стан інвалідності дітей в Україні по причині природжених аномалій, розладів психіки та поведінки, хвороб центральної нервової системи, ендокринних хвороб, хвороб вуха, хвороб кістково-м'язевої системи, хвороб ока тощо.

ЗМ 2.4. Особливості інклюзивного навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я в ЗП(ПТ)О

Особливості інклюзивного навчання осіб з порушеннями зору. Особливості інклюзивного навчання осіб з порушеннями слуху. Особливості інклюзивного навчання осіб з порушенням опорно-рухового апарату.

Особливості інклюзивного навчання осіб, які мають труднощі у навчанні. Особливості інклюзивного навчання осіб з соціально-незахищених верств населення. Особливості інклюзивного навчання осіб, які відносяться до категорії внутрішньо-переміщених осіб в умовах воєнного стану.

Особливості інклюзивного навчання осіб з порушеннями емоційної сфери.

ЛІТЕРАТУРА ДО МОДУЛЯ 2. ІНКЛЮЗИВНЕ НАВЧАННЯ В ЗАКЛАДАХ ПРОФЕСІЙНОЇ (ПРОФЕСІЙНО-ТЕХНІЧНОЇ) ОСВІТИ

Основні ресурси

1. Індекс інклюзії: загальноосвітній навчальний заклад: Навчально-методичний посібник / Кол. упорядників: Патрикеєва О., Софій Н., Луценко І. В., Василяшко І. П. Під заг. ред. Шинкаренко В. І. Київ: ТОВ «Видавничий дім «Плеяди»». 2013. — 96 с. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/3016/1/Sofiy_N_Index_Inklus_ZNZ.pdf

2. Інклюзивне навчання: інформаційний посібник для вчителів закладів загальної середньої освіти/ упорядники Н. Софій, Ю. Найда, URL: https://knowledge.org.ua/wpcontent/uploads/2020/08/School_inclusive_education_brochure2019.pdf

3. Колупаєва А. А. Навчання дітей з особливими освітніми потребами в інклюзивному середовищі: навчально-методичний посібник. Харків: Вид-во «Ранок». 2019. 304 с. URL: [http://interactive.ranok.com.ua/upload/file/%D0%98%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D1%8F/Navch%20ditei%20z%20osobl%20osvitnim%20potrebamy%20v%20inkl%20seredovishchi%20\(Kolupaieva_Taranchenko\).pdf](http://interactive.ranok.com.ua/upload/file/%D0%98%D0%BD%D0%BA%D0%BB%D1%8E%D0%B7%D0%B8%D1%8F/Navch%20ditei%20z%20osobl%20osvitnim%20potrebamy%20v%20inkl%20seredovishchi%20(Kolupaieva_Taranchenko).pdf)

4. Кучерак І.В. Інклюзивне навчання у закладах професійної освіти: навчально-методичний посібник. Біла Церква: БІНПО ДЗВО «УМО» НАПНУ. 2022. URL: <https://binpo.com.ua/wp-content/uploads/2022/12/Посібник-Кучерак-ІВ.pdf>

5. Навчальний курикулум з інклюзивної освіти: Теорія та методика інклюзивного навчання /Уклад. Л.М.Сидорів, за ред. С.М.Сидоріва. Івано-Франківськ: видавець Кушнір Г.М. 2020. 235с. URL: <http://inclusion.org.ua/wp-content/uploads/2020/08/%D0%9B%D0%B5%D0%BA%D1%86%D1%96%D1%97%D0%BC%D0%BE%D0%B4%D1%83%D0%BB%D1%8C-1-3.pdf>

6. Порошенко М.А. Інклюзивна освіта. Навчальний посібник. Київ, ТОВ «Агенство Україна». 2019. 3000с. URL: <https://mon.gov.ua/storage/app/media/inkluzyvne-navchannya/posibniki/inklyuziyavnz.pdf>

7. Светлакова О. Ю. Індекс інклюзії як система оцінки якості інклюзивної освіти для дітей з особливостями психофізичного розвитку / О. Ю. Светлакова. *Збірник наукових праць Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Серія: Соціально-педагогічна.* 2019. Вип. 20(1). С. 217-225. - URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/znppk_sp_2012_20%281%29_28

Додаткові ресурси

8. Гладуш В.А. Ретроспектива підготовки педагогічних кадрів в Україні для формування освітніх послуг в умовах спеціальної освіти. Тенденції та проблеми управління закладами освіти: виклики ХХІ століття. Монографія. Київ, 2021. 285 с. С. 242-251.

9. Дослідження якості інклюзивного навчання для дітей з особливими освітніми потребами: грудень 2020-січень 2021. URL: <https://sqe.gov.ua/wpcontent/uploads/2021/04/Doslidzhennya-yakosti-inklyuzivnoi-osviti.pdf>

10. Кляйн В., Шилонова В., Гладуш В.А. Індивідуальний підхід у забезпеченні психолого-педагогічного супроводу інклюзивного навчання в школах Словаччини: досвід, перспективи. Київ: ТОВ «Альфа-ПК», 2020. С. 23-35.

11. Кучерак І., Петрушак О. Інтегровані заняття у системі інклюзивного

навчання: досвід, реалії та перспективи. Вісник Глухівського національного педагогічного університету імені О. Довженка. 2021. Вип. 3(47). С. 121-127.

12. Хренова В. В. Інклюзивна освіта в умовах нової української школи: проблеми та перспективи. Освіта та педагогічна наука. 2020. № 1 (173). С. 3-13. URL:

<http://dspace.luguniv.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/5991/2020%20>

Інтернет – ресурси

13. Декларація ООН про права інвалідів. 1975. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_117#Text

14. Загальна декларація ООН з прав людини. 1948. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_015#Text

15. Саламанська декларація та Рамки дій щодо освіти осіб з особливими освітніми потребами. Саламанка. Іспанія, 7-10 червня 1994. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_001-94#Text .

16. Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні». 1991 №21. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/875-12#Text>

17. Закон України «Про повну загальну середню освіту» від 16.01.2020. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/463-20#Text>

18. Закон України «Про освіту» від 05.09.2017 №2145-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text>

19. Закон України «Про професійно-технічну освіту» 1998 №103/98-ВР. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/103/98-вр#Text>

20. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах професійної (професійно-технічної) освіти» від 10.07.2019 №636. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/636-2019-п#n8>

21. Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти» від 15.09.2021 №957. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/957-2021-п#Text>

V. БАЗОВІ КОМПЕТЕНТНОСТІ ПЕДАГОГА, ЯКІ РОЗВИВАЮТЬСЯ/НАБУВАЮТЬСЯ В СИСТЕМІ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ

Ключові компетентності		
5.1.	Інтегральна компетентність	Здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі та практичні проблеми у сфері професійної діяльності або в процесі навчання, що передбачає проведення дослідження, використання теорій і методів педагогіки і психології на практиці. У контексті андрагогіки охоплює широкий спектр навичок, знань та вмінь, необхідних для успішного виконання завдань, пов'язаних з освітою дорослих.
5.2.	Загальні компетентності <i>Освітологічна</i>	Здатність інтегрувати знання із сучасної філософії, соціології освіти, освітньої політики й економіки, освіти, педагогіки, вікової та педагогічної психології, психології особистості, андрагогіки, фізіології та медицини в цілісну стратегію професійної діяльності на засадах людиноцентризму, демонструвати відповідні цінності професійної діяльності.
5.3.	Фахові компетентності	<p>знання психолого-фізіологічних особливостей здобувачів освіти – володіння знаннями вікової та педагогічної психології, психології розвитку особистості; знаннями фізіологічних особливостей здобувачів освіти певних вікових категорій; особливостей онтогенезу, психолого-фізіологічних особливостей розвитку за нозологіями;</p> <p>андрагогічна компетентність – уміння визначати освітні потреби і запити, урахувати особливості мотивації, процесу навчання, застосовувати технології модерації, фасилітації, супервізії, визначати результати навчання, спонукати до рефлексії. Ця компетентність також включає в себе розуміння психологічних аспектів навчання дорослих; знання про сучасні тенденції в освіті; уміння працювати з дорослими;</p> <p>конфліктологічна компетентність – здатність розуміти, аналізувати та вирішувати конфлікти в різних сферах життя, таких як особисті відносини,</p>

освітнє середовище, політика тощо знання та навички управління конфліктами, вміння спілкуватися та слухати, розвиток емпатії та вміння шукати компроміси; здатність працювати з різними типами конфліктів та використовувати відповідні стратегії врегулювання;

ціннісно-світоглядна компетентність – здатність розуміти власні цінності, приймати світоглядні погляди, інтегрувати їх у власне життя та спілкування з іншими; усвідомлення основних життєвих цінностей, розуміння різниці в цінностях інших людей, вміння взаємодіяти з ними на основі взаємоповаги та толерантності;

комунікативно-ситуативна компетентність – здатність ефективно взаємодіяти з іншими людьми в різних ситуаціях і контекстах; уміння використовувати мовні засоби відповідно до ситуації, розуміти невербальні сигнали співрозмовників, бути чутливим до культурних та соціальних відмінностей;

знання нормативно-правових засад, сутності, принципів, особливостей організації інклюзивного навчання в ЗП(ПТ)О – знання основних положень міжнародних та українських нормативно-правових документів у сфері забезпечення права на освіту здобувачів з особливими освітніми потребами; розуміння основних принципів, організаційних аспектів, особливостей інклюзивного навчання в ЗП(ПТ)О;

уміння застосовувати стратегії та індивідуальний підхід для підтримки учнів з різними нозологіями в надзвичайних ситуаціях та період воєнного стану – здатність до застосування технологій інклюзивного навчання та індивідуальний підхід для підтримки здобувачів освіти з різними нозологіями, у тому числі в надзвичайних ситуаціях та період воєнного стану; здатність до вибору оптимальних прийомів, методів та форм навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, у тому числі, з використанням адаптації та

	<p>модифікації; уміння реалізовувати принципи командного підходу для забезпечення ефективної діяльності команди психолого-педагогічного супроводу учня з особливими освітніми потребами;</p> <p><i>забезпечення додаткової підтримки в освітньому процесі здобувачів з особливими освітніми потребами</i> – здатність реалізовувати технології підтримки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами; здатність визначати освітні потреби здобувачів освіти з урахуванням структури та особливостей порушень розвитку (нозології); здатність дотримуватися вимог щодо організації інклюзивного освітнього середовища з урахуванням принципів універсального дизайну та розумного пристосування.</p>
--	---

VI. ПРОГРАМНІ РЕЗУЛЬТАТИ НАВЧАННЯ, ЩО ВИЗНАЧАЮТЬ НОРМАТИВНИЙ ЗМІСТ ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ ПЕДАГОГІВ ФАХОВОЇ ПЕРЕДВИЩОЇ ОСВІТИ

Програмні результати навчання		
6.1.	Знання і розуміння	<p><i>Знання:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - основних положень та концептуальних засад інклюзивної освіти, нормативно – правової бази освіти дорослих; - категоріальності осіб з особливим освітніми потребами; - змісту та особливостей реалізації психолого-педагогічної супроводу та підтримки здобувачів освіти з особливими освітніми потребами; - технологій створення інклюзивного освітнього середовища з урахуванням принципів Універсального дизайну та Розумного пристосування; - усвідомлення необхідності зростання педагогічної майстерності, формування власної інклюзивної компетентності, розуміння важливості адаптації педагога до неперервного професійного розвитку в умовах воєнного стану.
6.2.	Розвинені вміння	<ul style="list-style-type: none"> - застосовувати впровадження технологій в інклюзивного навчання освітній процес закладів професійної (професійно-технічної) освіти; - проектувати навчально-пізнавальну діяльність здобувачів освіти з особливими освітніми потребами із використанням технологій інклюзивного навчання; - дотримуватися вимог щодо організації інклюзивного освітнього середовища з урахуванням принципів Універсального дизайну та розумного пристосування; - прогнозувати та організовувати командну діяльність учасників освітнього процесу в умовах інклюзивного освітнього середовища; - розрізняти складові освіти дорослих: формальна,

		<p>неформальна та інформальна освіта;</p> <ul style="list-style-type: none"> - розробляти ефективні стратегії власного професійного розвитку; - знаходити шляхи вирішення проблем професійного розвитку в умовах воєнного стану.
6.3.	Диспозиції (цінності, ставлення)	<ul style="list-style-type: none"> - морально-етичні (гідність, чесність, справедливість, турбота, емпатія, повага до життя, повага до себе та інших людей); - соціально-політичні (свобода, демократія, культурне різноманіття, повага до рідної мови і культури, патріотизм, повага до закону, солідарність, відповідальність); - людиноцентризм, цінність особистості; - готовність до змін, гнучкість, постійний професійний розвиток; - просування демократичних цінностей у освітній процес; - рефлексія власної професійної діяльності.
<p>Ключові слова</p> <p>Неперервна освіта, саморозвиток особистості, предмет андрагогіки, досвід, освіта дорослих, професійний розвиток, інклюзивна освіта, інклюзивне навчання, особа з особливими освітніми потребами, особа з обмеженими можливостями здоров'я, інвалідність, технології інклюзивного навчання</p>		

VII. АКАДЕМІЧНІ, ПРОФЕСІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ЗА РЕЗУЛЬТАТАМИ ОПАНУВАННЯ ПРОГРАМИ

Академічні можливості для підвищення кваліфікації надають замовникам освітніх послуг можливість індивідуальної освітньої траєкторії з урахуванням власних професійних можливостей та здібностей, що дозволяє здобути визначені результати навчання. Програма підвищення кваліфікації орієнтується на соціокультурні та освітні виклики, що забезпечує практичну спрямованість змісту програми. Аналіз професійно-кваліфікаційних характеристик та посадових інструкцій педагогічних працівників закладів освіти забезпечує досягнення цієї мети.

Програма підвищення кваліфікації має **практичну спрямованість**, орієнтовану на соціокультурні та освітні виклики. Це дозволяє педагогам в закладах освіти ефективно виконувати свої посадові обов'язки.

Кінцевий результат програми – це мотивовані та активні педагоги, які прагнуть до постійного професійного розвитку, самореалізації та кар'єрного зростання. Програма сприяє розвитку цілісної особистості, здатної вибирати свій індивідуальний навчальний шлях та розвиватися через формальну, неформальну та інформальну освіту, професійну кар'єру та громадське життя. Програма сприяє формуванню ключових компетенцій, необхідних у сучасному світі, таких як комунікаційні, лідерські, творчі, критичного мислення та роботи в команді. У результаті слухачі курсів отримують нові знання, навички та досвід, що допоможе їм стати більш конкурентоспроможними на ринку праці та досягати більших успіхів у своїй діяльності. В цілому, кінцевий результат програми полягає в тому, що педагоги стають більш компетентними, мотивованими та готовими до самостійного розвитку та досягнення своїх цілей.

Опанування програми «**Інклюзивне навчання в закладах професійної (професійно-технічної) освіти. Основи андрагогіки**» може мати наступні академічні та професійні можливості та результати:

Академічні можливості:

- отримання свідоцтва про підвищення кваліфікації;
- розвиток навичок самостійного навчання та організації освітнього процесу відповідно до вимог сучасної освіти;
- збагачення свого професійного досвіду та підвищення свого статусу як фахівця.

Професійні можливості:

- підвищення рівня компетентності в сфері інклюзивного навчання здобувачів освіти з особливими освітніми потребами, основ андрагогіки;
- розвиток умінь проектувати навчально-пізнавальну діяльність

здобувачів освіти з особливими освітніми потребами із використанням технологій інклюзивного навчання;

- дотримання вимог щодо організації інклюзивного освітнього середовища з урахуванням принципів Універсального дизайну та розумного пристосування;

- прогнозувати та організовувати командну діяльність учасників освітнього процесу в умовах інклюзивного освітнього середовища;

- розрізняти складові освіти дорослих: формальна, неформальна та інформальна освіта;

- розробляти ефективні стратегії власного професійного розвитку.

VIII. ФОРМИ, ТЕХНОЛОГІЇ І МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Сучасні форми, технології та методи навчання дозволяють забезпечити ефективність навчального процесу та максимально розвинути потенціал слухачів курсів.

Форми організації освітнього процесу за вибором професорсько-викладацького складу: лекція, семінарське заняття, тематична дискусія, самостійна робота; дистанційна лекція, відеолекція, вебінар, дистанційне консультування, відеоконференція, чат-заняття, форум, Інтернет-заняття тощо.

Технології навчання: інтерактивні, адаптивні, акмеологічні практикуми, аналіз ситуацій або case-метод, тренінги, ігротехнології професійного розвитку, зокрема імітаційні, ділові, організаційно-діяльнісні, рольові, ситуаційно-рольові, практичні і семінарські заняття, тематичні дискусії та ін.

Методи навчання: проблемний виклад навчального матеріалу, використання цифрових технологій, дослідницький метод тощо.

Методи оцінювання: участь в інформаційному, практичному й контрольному блоках програми.

Методичне забезпечення: інтерактивні комплекси навчально- і науково-методичного забезпечення курсів підвищення кваліфікації, електронна бібліотека, методичні рекомендації тощо.

Форми роботи викладача:

- організація і проведення аудиторних і позааудиторних занять;
- розгляд освітнього матеріалу змістових модулів на лекціях, інтерактивних, актуалізованих лекціях та тренінгових, семінарських, тематичних заняттях, тематичних зустрічах, Інтернет-заняттях;
- консультування слухачів;
- організація і проведення заліку.

Форми роботи слухача:

- проведення поточного самодіагностування для виявлення рівня професійної компетентності, набутих компетенцій, самомотивації професійного розвитку;
- опрацювання навчального матеріалу на основі комплексу навчально-методичних матеріалів, додаткової електронної бібліотеки, завдань для самостійної та індивідуальної роботи;
- використання Інтернету з навчальною метою (пошук і аналіз інформації, робота в чаті, форумі, робота з електронною поштою через веб-інтерфейс, отримання пошти, створення і відправка листів, робота з відкритою мережею);
- участь слухача курсів в Інтернет-заняттях, Інтернет-консультаціях.

ІХ. ПРОБЛЕМНО-ПОШУКОВІ ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ ТА ІНДИВІДУАЛЬНОЇ РОБОТИ СЛУХАЧА

Питання для самоконтролю до ЗМ 1.1 Основи андрагогіки. Особливості роботи із здобувачами П(ПТ)О

1. Що нового вносить андрагогіка у Ваше уявлення про освіту як соціальне явище?
2. Порекомендуйте стратегії, які Ви використовуєте для мотивації учнів та стимулювання навчального інтересу до матеріалу який викладаєте .
3. Опишіть заходи, які сприяють розвитку національно – патріотичній та інноваційній діяльності здобувачів професійно – технічної освіти? Наведіть власні приклади.
4. Які психологічні особливості розвитку здобувачі професійної – освіти різних вікових категорій Ви враховуєте у своїй професійній діяльності?
5. Опишіть потреби та особливості, які необхідно враховувати для здобувачів освіти із різними ступенями здібностей та інтересами у процесі навчання?

Питання для самоконтролю до ЗМ 1.2 Організація неперервної професійної освіти дорослих в умовах воєнного стану: андрагогічний аспект

1. Які чинники необхідно враховувати при організації навчання дорослої людини?
2. Які основні аспекти професійного розвитку педагога Ви вважаєте найважливішими?
3. Що нового вносить андрагогіка у Ваше уявлення про освіту як соціальне явище?
4. Які виклики вносить воєнний стан в освітнє середовище? Вплив професійного розвитку педагога у воєнний стан?
5. Які методи мотивації Ви можете запропонувати для стимулювання індивідуального розвитку учня в умовах воєнного стану?

Питання для самоконтролю до ЗМ 2.1. Нормативно-правове забезпечення та порядок організації інклюзивного навчання в ЗП(ПТ)О

1. Як змінювалося еволюційне ставлення до осіб з порушеннями розвитку? На якому етапі розвитку щодо визнання прав та потреб інвалідів сьогодні знаходиться українське суспільство?
2. Якими є принципові відмінності між поняттями «сегрегація», «інтеграція», «інклюзія»? Наведіть приклади сегрегації, інтеграції, інклюзії осіб

з особливими освітніми потребами.

3. Проаналізуйте переваги інклюзивного навчання для усіх учасників навчально-виховного процесу.

4. Назвіть основні міжнародні та вітчизняні документи, які закріплюють право осіб з особливими освітніми потребами на якісну освіту.

5. Які нормативно-правові документи забезпечують організацію інклюзивного навчання у закладах професійної освіти?

6. Які, на Вашу думку, перспективні напрями розвитку інклюзії в умовах професійної освіти?

Питання для самоконтролю до ЗМ 2.2. Створення безпечного та інклюзивного освітнього середовища в ЗП(ПТ)О. Індекс інклюзії

1. Схарактеризуйте основні аспекти поняття безпечного освітнього середовища: психологічний, екологічний, інформаційний. Який з них, на Вашу думку, має найбільш психотравмуючий вплив на сучасну молодь?

2. Перерахуйте та схарактеризуйте п'ять принципів безпечного освітнього середовища.

3. Сформулюйте поняття «Безпечне середовище» та «Інклюзивне освітнє середовище». Яким законом вони визначені?

4. Які, на Вашу думку, є необхідні умови формування інклюзивного середовища у ЗП(ПТ)О?

5. Сформулюйте та схарактеризуйте сім принципів Універсального дизайну. Як вони проявляються в освіті?

6. Що таке «Розумне пристосування»? Чим це поняття відмінне від поняття «Універсальний дизайн»?

7. Надайте рекомендації щодо створення в ЗП(ПТ)О інклюзивного освітнього середовища з урахуванням принципів універсального дизайну та розумного пристосування.

Питання для самоконтролю до ЗМ 2.3 Характеристика учнів з особливими освітніми потребами

1. Охарактеризуйте поняття здоров'я, фактори, що забезпечують збереження здоров'я молоді.

2. Які фізіологічні, психологічні та педагогічні особливості раннього юнацького віку (15-17 років)?

3. Які міжнародні класифікації Всесвітньої організації охорони здоров'я Вам відомі? Деталізуйте Міжнародну класифікацію функціонування, інвалідності та здоров'я.

4. Визначте особливості психофізичного розвитку дітей з особливими освітніми потребами.

5. Дайте визначення поняттю «Інвалідність». Яка різниця понять «Особа з інвалідністю» та «Особа з обмеженими можливостями здоров'я».

6. Які існуючі стереотипи щодо осіб з інвалідністю та ваші варіанти шляхів їх подолання.

7. Опишіть моделі інвалідності (моральна, благодійна, медична, економічна, соціальна, британська, культурна, правозахисна, модель Handicap). Яка модель характерна для нашого суспільства?

8. Які основні права осіб з інвалідністю та як вони реалізуються щодо отримання освіти?

Питання для самоконтролю до ЗМ 2.4 Особливості інклюзивного навчання осіб з обмеженими можливостями здоров'я в ЗП(ПТ)О

1. Визначте особливості інклюзивного навчання осіб з порушеннями зору.

2. Визначте особливості інклюзивного навчання осіб з порушеннями слуху.

3. Визначте особливості інклюзивного навчання осіб з порушенням опорно-рухового апарату.

4. Визначте особливості інклюзивного навчання осіб, які мають труднощі у навчанні.

5. Визначте особливості інклюзивного навчання осіб з соціально-незахищених верств населення.

6. Визначте особливості інклюзивного навчання осіб, які відносяться до категорії внутрішньо-переміщених осіб в умовах воєнного стану.

7. Визначте особливості інклюзивного навчання осіб з порушеннями емоційної сфери.

X. ОСНОВНІ ТЕРМІНИ ТА ЇХ ВИЗНАЧЕННЯ (ТЕЗАУРУС)

Предмет андрагогіки – це цілісний педагогічний процес, цілеспрямовано організований для освіти дорослого населення в контексті неперервної освіти. Таким чином предметом андрагогіки є закономірності, принципи організації навчання, освіти дорослих, що передбачає визначення цілей, завдань, змісту, методів, форм, засобів залучення дорослого до оволодіння соціальним досвідом людства, його культурними цінностями, створення для цього оптимальних умов з метою забезпечення його потреб і потреб суспільства, а також моніторинг результативності цього процесу та його корегування в разі необхідності.

Освіта дорослих – це практика навчання і виховання дорослих, набуття ними нових навичок, умінь та знань пов'язана з новим працевлаштуванням чи з іншого роду зміною діяльності. Система освіти дорослих - це сукупність закладів і установ формальної (загальноосвітні та професійні навчальні заклади) та неформальної освіти дорослих (учнівство на робочому місці, різноманітні курси для здобуття нової спеціальності і задоволення пізнавальних, соціальних потреб), наукових, науково-методичних, методичних установ, науково-виробничих підприємств, інформаційних служб, інших юридичних та фізичних осіб, які мають право на надання освітніх послуг, а також державних і місцевих органів управління освітою та самоврядування.

Самоосвіта (в широкому розумінні) – це усвідомлена, запланована і саморегульована самостійна пізнавальна діяльність особистості, спрямована на гармонійний розвиток та задоволення пізнавального інтересу чи спонукана прагненням чогось навчитися, підвищити адаптивність професійної діяльності чи засвоїти якийсь новий вид діяльності.

Саморозвиток особистості – процес збагачення здібностей і особистих якостей людини в ході різних видів доцільної діяльності. В основі саморозвитку лежить засвоєння соціального досвіду і досягнень культури, втілених у реаліях, залучених до того чи іншого виду діяльності.

Адаптація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу) (далі – адаптація) – зміна методів і способів навчання, рівня складності завдань з урахуванням індивідуальних потреб учнів з особливими освітніми потребами (далі – учні) без зміни загального обсягу навчального навантаження та очікуваних результатів навчання (*Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти*).

Безпечне освітнє середовище – сукупність умов у закладі освіти, що унеможливають заподіяння учасникам освітнього процесу фізичної, майнової

та/або моральної шкоди, зокрема внаслідок недотримання вимог санітарних, протипожежних та/або будівельних норм і правил, законодавства щодо кібербезпеки, захисту персональних даних, безпечності та якості харчових продуктів та/або надання неякісних послуг з харчування, шляхом фізичного та/або психологічного насильства, експлуатації, дискримінації за будь-якою ознакою, приниження честі, гідності, ділової репутації (зокрема шляхом булінгу (цькування), поширення неправдивих відомостей тощо), пропаганди та/або агітації, зокрема з використанням кіберпростору, а також унеможливають вживання на території та в приміщеннях закладу освіти алкогольних напоїв, тютюнових виробів, наркотичних засобів, психотропних речовин (*Закон України «Про освіту»*).

Індивідуальний навчальний план – документ, що визначає послідовність, форму і темп засвоєння здобувачем освіти освітніх компонентів освітньої програми з метою реалізації його індивідуальної освітньої траєкторії та розробляється закладом освіти у взаємодії із здобувачем освіти за наявності необхідних для цього ресурсів (*Закон України «Про освіту»*).

Інклюзивне навчання – система освітніх послуг, гарантованих державою, що базується на принципах недискримінації, врахування багатоманітності людини, ефективного залучення та включення до освітнього процесу всіх його учасників (*Закон України «Про освіту»*).

Індивідуальна освітня траєкторія – персональний шлях реалізації особистісного потенціалу здобувача освіти, що формується з урахуванням його здібностей, інтересів, потреб, мотивації, можливостей і досвіду, ґрунтується на виборі здобувачем освіти видів, форм і темпу здобуття освіти, суб'єктів освітньої діяльності та запропонованих ними освітніх програм, навчальних дисциплін і рівня їх складності, методів і засобів навчання. Індивідуальна освітня траєкторія в закладі освіти може бути реалізована через індивідуальний навчальний план (*Закон України «Про освіту»*).

Індивідуальна програма розвитку – документ, що забезпечує індивідуалізацію навчання особи з особливими освітніми потребами, закріплює перелік необхідних психолого-педагогічних, корекційних потреб/послуг для розвитку дитини та розробляється групою фахівців з обов'язковим залученням батьків дитини з метою визначення конкретних навчальних стратегій і підходів до навчання (*Закон України «Про освіту»*).

Інклюзивне освітнє середовище – сукупність умов, способів і засобів їх реалізації для спільного навчання, виховання та розвитку здобувачів освіти з урахуванням їхніх потреб та можливостей (*Закон України «Про освіту»*).

Комплексна оцінка – збір та інтерпретація інформації про особливості розвитку особи з метою визначення її особливих освітніх потреб та визначення її освітніх труднощів, розроблення рекомендацій щодо її індивідуальної освітньої траєкторії, модифікації чи адаптації освітньої програми (навчальних предметів), організації освітнього середовища, особливостей організації надання психолого-педагогічних, корекційно-розвиткових послуг (*постанова КМУ № 493 від 29.04.2022*).

Корекційно-розвиткові послуги (допомога) – комплексна система заходів супроводження особи з особливими освітніми потребами у процесі навчання, спрямованих на корекцію порушень шляхом розвитку особистості, її пізнавальної діяльності, емоційно-вольової сфери та мовлення (*Закон України «Про освіту»*).

Медіатека – бібліотека цифрових носіїв інформації або комп'ютерного та мультимедійного обладнання, підключеного до інтернету, що використовується під час освітнього процесу (*Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти*).

Модифікація змісту навчального предмета (інтегрованого курсу) (далі – модифікація) – зміна змісту (шляхом спрощення, виключення, об'єднання тощо) навчання з урахуванням особливих освітніх потреб учнів зі зміною загального обсягу навчального навантаження та очікуваних результатів навчання (*Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти*).

Освітні труднощі – труднощі у навчанні, які впливають на процес здобуття освіти та результати навчання здобувачів освіти відповідного року навчання (*постанова КМУ № 493 від 29.04.2022*).

Особа з особливими освітніми потребами – особа, яка потребує додаткової постійної чи тимчасової підтримки в освітньому процесі з метою забезпечення її права на освіту (*Закон України «Про освіту»*).

Оцінка потреби учня/учениці в наданні підтримки (далі – оцінка) – процес визначення потреби учня/учениці в наданні йому підтримки в освітньому процесі та її рівня (*Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти*).

Підтримка в освітньому процесі – підтримка, що надається здобувачам освіти постійно або тимчасово та передбачає створення для них сприятливих для навчання умов у закладі освіти, а також здійснення додаткових заходів, спрямованих на подолання їхніх освітніх труднощів, зокрема тих, що виникли внаслідок психологічної травми (*постанова КМУ № 493 від 29.04.2022*).

Психолого-педагогічні послуги – комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку особи з особливими освітніми потребами, що передбачені індивідуальною програмою розвитку та надаються педагогічними працівниками закладів освіти, інклюзивно-ресурсних центрів, іншими фахівцями (Закон України «Про освіту»).

Психолого-педагогічний супровід – комплексна система заходів з організації освітнього процесу та розвитку дитини, передбачених індивідуальною програмою розвитку (Закон України «Про освіту»).

Ресурсна кімната – спеціально облаштована кімната (частина кімнати), що має відповідний розподіл функціональних зон, призначена для розвитку учнів з особливими освітніми потребами, гармонізації їхнього психоемоційного стану та психологічного розвантаження, надання (проведення) індивідуальних та/або групових психолого-педагогічних та корекційно-розвиткових послуг (занять) (Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти).

Рівні підтримки – обсяг тимчасової або постійної підтримки учнів в освітньому процесі відповідно до їхніх особливих освітніх потреб, що надається в закладі освіти (Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти).

Розумне пристосування – запровадження, якщо це потрібно в конкретному випадку, необхідних модифікацій і адаптацій з метою забезпечення реалізації особами з особливими освітніми потребами конституційного права на освіту нарівні з іншими особами (Закон України «Про освіту»).

Універсальний дизайн – дизайн об'єктів фізичного оточення, програм та послуг, максимально придатний для використання всіма групами населення без необхідності додаткової адаптації чи спеціального дизайну. Універсальний дизайн не виключає допоміжних пристроїв для конкретних груп осіб з інвалідністю, де це необхідно (Національна стратегія із створення безбар'єрного простору в Україні).